

We zeggen het maar even voor de zekerheid: printen is alleen toegestaan voor persoonlijk gebruik. Het is niet supersympathiek om dit artikel te verspreiden -- sterker nog: het is verboden. Gelukkig is het heel eenvoudig om anderen een Blendle-linkje te sturen.

BAZAAR

09-06-2015

Talking Points

Luisteren naar Nora

Het is onmogelijk niet ontroerd te raken door de klassieke stem van NORA FISCHER – in juni te horen tussen het vogelgekwetter in de voorstelling ERF, bij Oerol. ‘Als het stil is, klinkt het al te gek. Ruisende takken, geritsel – waarin ben ik nog nodig?’

Persis Bekkering

Hoe omschrijf je de stem van Nora Fischer? Nora is klassiek mezzosopraan, maar het conservatorium stuurde haar binnen een jaar weg: te eigenzinnig voor de klassieke wereld. Ze is niet bang om elektronica te gebruiken. Als ze wil, zingt ze met een ruige rockstem. Ze zingt ook pop, volksmuziek, barok – niet zelden allemaal op één avond. ‘Hokjesfobie,’ heeft ze zichzelf eens gediagnostiseerd. ‘Ik voel me thuis in verschillende stijlen, maar ik kan niet álles,’ zegt ze. ‘Ik ben niet inzetbaar als joker. Al mijn muziek zal altijd als Nora klinken.’ Veelzijdig en toch uniek, dat is de reden dat Nora (27) sinds drie jaar een explosieve carrière heeft. Ze staat zowel in het Concertgebouw als in Paradiso, zowel op het Holland Festival als op Into The Great Wide Open. Met haar open, charmante voorkomen en avontuurlijke aanpak speelt ze voor volle zalen, en dat trekt ook internationaal de aandacht. Dit voorjaar toerde ze door de Verenigde Staten met de reality-opera The News van (hedendaags) componist Jacob Ter Veldhuis en bracht ze in Keulen muziek van Louis Andriessen. Deze maand zingt ze op Terschelling, op festival Oerol, in de voorstelling ERF van gezelschap Schweigman&: woordeloos locatietheater met muziek, beeldende kunst en mime. Flink verkouden schuift de zangeres aan voor het interview. Hoewel ze ziek is, sprankelt ze nog altijd, omlijnd door een bos krullen. Ze heeft net vier dagen in de regen gestaan, verklaart ze haar toestand. De repetities voor ERF zijn al begonnen, op een groot veld aan een bosrand, maar de lente liet zijn gezicht nog niet zien. De voorstelling wordt ‘een trip van twee uur’. ‘Het thema is hoe we gevormd worden door onze voorouders. De cyclus van leven en dood. Er doen naast een kleine groep acteurs vijftig vrijwilligers mee, die de hele voorstelling vanuit het bos door het publiek naar achteren lopen om die cyclus voelbaar te maken.’ Naar haar rol daarin is ze nog op zoek, de muziek is niet van tevoren geschreven. ‘Als het stil is, klinkt het al te gek. Je hoort vogels, ruisende takken, geritsel. Waarin ben ik nog nodig, ben ik niet te veel aanwezig? Om dat uit te vinden moet ik mijn intuïtie gebruiken.’ Dat lijkt de rode draad in al die verschillende projec-

ten: het volgen van je intuïtie. 'Ik bedenk van tevoren nooit precies wat ik wil maken, het ontstaat gaandeweg, liefst samen met anderen. Soms schiet ik daardoor alle kanten op. De afgelopen tijd heb ik veel nagedacht over waarop ik me wil focussen. Waar kan ik aan bijdragen, wat mist er nog in de muziek? Waarom doe ik dit?' En, waarom doe je dit? 'Ik ben lang geblokkeerd geweest in mijn werk omdat ik dat niet wist, het is een terugkerend probleem. Wie zit er te wachten op nog een zangeres? Ik wil iets geven aan het publiek, het gaat mij er niet om dat ik sta te shinen. Toch voelt het alsof dat wel van me verwacht wordt. In de media word ik altijd net iets brutaler afgeschilderd dan ik ben, als die zangeres met die grote bek. Ook de concertpodia plakken dat etiket op me. Zelf ben ik er nog niet zo uit wat mijn imago zou moeten zijn. Ik begrijp dat het erbij hoort als je in de picture bent, maar ik wil het liefst integer blijven.'

EIGENWIJS

Nora – half Hongaars, geboren in Londen – heeft snel moeten wennen aan de spotlights. Ineens was ze overal. Hoe dat kan, weet ze zelf ook niet. In 2012 werd ze uitgenodigd door het tv-programma Vrije Geluiden (VPRO); presentator Melchior Huurdeman, altijd op zoek naar nieuw talent, had haar eens horen zingen en was onder de indruk. Ze zong Kaddish van Maurice Ravel, een intiem lied op de tekst van het gelijknamige Hebreeuwse dodengebed. Het werd gul bekeken op internet. Kort daarna werd ze gevraagd als invaller voor de succesvolle voorstelling The News, die nog steeds de wereld over reist. Een zangeres had kort voor de première gecancelled, en na een rondje bellen zei de wereldberoemde zangeres Claron McFadden – coach en vriendin van Nora – tegen de componist: je moet Nora hebben. Vanaf toen ging het hard. Nora besteedde veel aandacht aan podiumpresentatie (ze had eens een keuken als decor, zodat het publiek zittend aan de keukentafel naar haar kon luisteren) en liet zich niet beperken door tradities. Waarop ze werd gebombardeerd tot toonbeeld van de nieuwe generatie klassieke musici, met alle aandacht van dien. Niet dat Nora het mediacircus nog nooit van dichtbij had meegemaakt. Ze komt uit een internationale muzikale familie: haar vader is de wereldberoemde Hongaarse dirigent Iván Fischer, en ook haar moeder, oom en grootvader zijn musici. Wat heb jij geleerd over roem van je familie? 'Dat je eigenwijs moet zijn. Mijn vader hecht totaal geen waarde aan status en imago, dat is bij ons thuis echt een taboe. Hij heeft altijd zijn eigen pad gevolgd. Al had hij makkelijk praten, vond ik vaak: hij stond al aan de wereldtop. Drie jaar geleden moest ik nog vechten om überhaupt gezien te worden. Maar achteraf ben ik blij dat hij me heeft aangemoedigd om altijd mezelf te blijven.' Met consequenties. Je werd van het conservatorium gestuurd, omdat je je niet kon aanpassen. 'Ja, soms zit dat eigenwijze me in de weg, ik kan het niet onderdrukken. Op het conservatorium ging mijn lichaam op slot toen ik iets moest doen wat niet bij me paste. Ze leerden me zingen volgens de klassieke traditie, maar voor mij voelde dat als tegennatuurlijk stemgebruik. Ik wil niet afgeven op opera, ik ben niet anti-klassiek, maar het staat gewoon niet dicht bij mijn eigen stem. En helaas is er maar weinig plaats voor een andere smaak op het conservatorium. Nu klinkt het misschien stoer dat ik weggestuurd ben, lekker rebels, maar het was een zware

periode. Ik had geen idee wat ik moest doen, en of het ooit goed met me zou komen. Ik nam een kantoorbaan, stortte me op een studie filosofie en musicologie tot ik een muziekopleiding vond in Kopenhagen waar ik helemaal zelf mocht bepalen wat ik wilde zingen.' Maak je altijd de goede beslissingen, als je intuïtief leeft? 'Soms ben ik bang dat ik niet op de juiste weg zit, maar de grote beslissingen waren tot nu toe steeds de goede. Het is spannend om altijd met gekruiste vingers te leven. Als ik mijn leven te veel in de hand heb, ga ik me vervelen.' Wat wil jij bereiken met je muziek? 'Ik wil dat het aankomt. Na een concert vraag ik daar ook naar bij bezoekers en bekenden. Als zij zeggen: 'Ik voelde wat je wilde overbrengen,' is het goed. Al voel ik het meestal al tijdens het zingen. Aan de stiltes, die zijn anders als de mensen écht geraakt worden. Technisch ben ik niet perfectionistisch. Of een noot een perfect gepolijste klank heeft, maakt me niet zoveel uit. Ik wil iets delen. Anders kun je net zo goed een cd opzetten.' Kun je een stijl écht goed beheersen, als je zoveel kunt met je stem? 'Ik probeer niet zozeer om alle stijlen te beheersen, maar om mijn eigen stem te vinden. Daarvoor doe ik inspiratie op in alle hoeken. De laatste tijd specialiseer ik me vooral in nieuwe muziek. Maar tegelijkertijd keer ik terug naar mijn roots, de klassieke muziek. Geen Romantiek, geen opera's, die dingen zie ik mezelf niet zo snel doen. Na mijn conservatoriumfase had ik, heel puberaal, even geen zin in klassiek. Het benauwde me, maar die fase is voorbij. Nu zing ik graag liederen vanaf begin twintigste eeuw, zoals van Ravel, en barok.' Waar werd je precies zo claustrofobisch van? 'Van de manier van luisteren. Het publiek is heel beoordelend, niet onbevangen, mensen komen met een duidelijke verwachting naar het concert. Ze weten precies hoe ze Schubert het liefst horen. Ik wil niet steeds al die meningen en analyses, daarom heb ik een ander publiek gezocht. Niet om weg te lopen, maar om luisteraars te vinden die zich willen laten verrassen. Nederland is een land met extreem veel meningen, iedereen vindt overal wat van. We denken conceptueel, zelfs winkels zijn concept stores. In de klassieke hoek heerst ook de mening dat muziek innovatief moet zijn en gericht op het buitenland. Voor simpele, kleine muziek is het moeilijk om erkenning te krijgen. Al lukt dat de nieuwe generatie musici steeds beter.' Heb je een groot voorbeeld, een rolmodel? 'Mijn ultieme voorbeeld is niet één specifieke artiest, maar de volksmuziek. Waarvandaan dan ook, daar gaat het niet om. Volksmuziek inspireert me bijzonder sterk vanwege de diepe, innerlijke noodzaak om muziek, samen met de toehoorders, te beleven. Het staat zo ver af van onze Westerse manier van muziek maken, waarbij musici gescheiden zijn van het publiek, waar zo duidelijk een passieve en actieve partij is. Bij volksmuziek bestaat dat niet: het gaat niet om techniek of perfectie, maar om spontaniteit en vrijheid in het moment. Dat gevoel probeer ik altijd vast te houden en over te brengen.' Ooit zei je dat je geen grote internationale carrière ambieert, waarom niet? 'Ik werk graag in het buitenland, maar ik wil niet mijn hele carrière in een hotelkamer zitten. Dat kan ik niet, denk ik. Als ik te lang weg ben voel ik me ontworteld. Thuis zijn is belangrijk voor me, misschien juist omdat ik in twee landen ben opgegroeid. Nederland is een klein land, dus op een bepaald moment zal ik wel over de grens kijken, maar ik ben er niet actief mee bezig. Ik heb geen zin om me druk te maken over de groei van mijn carrière. Ik wil mezelf geen doelen stellen, want

tegen de tijd dat je dat doel hebt gehaald, ben je alweer met een groter doel bezig. Waardoor je altijd ontevreden bent. Het enige wat ik wens is dat mijn publiek een fijne dag heeft. Dan ben ik gelukkig. Haha, ik weet het, dit klinkt té cheesy.' ● 'ERF' door Schweigman& speelt van 12 t/m 20 juni op Oerol Festival, en in september in de Stadsschouwburg Utrecht. Zie schweigman.org